

Безпала О.В.,

спеціаліст першої категорії Технологічного-економічного коледжу

Білоцерківського національного аграрного університету

м. Біла Церква, Україна

СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКІ ПІДПРИЄМСТВА В УМОВАХ СЬОГОДЕННЯ

Анотація: Сільськогосподарська галузь є вкрай важливою для країни, а тому її розвитку та підтримці вітчизняного аграрного виробництва держава повинна приділяти особливу увагу.

Оподаткування є важливим соціально-економічним інститутом суспільства, завдяки якому держава має можливість акумулювати фінансові ресурси, необхідні для виконання своїх завдань. Податки, виконуючи низку функцій, надають державі можливість сприяти створенню належних умов для діяльності суб'єктів господарювання.

Нормативно-правова база у сфері оподаткування сільського господарства в Україні є досить складною, заплутаною, їй бракує системності. Система оподаткування вітчизняних сільськогосподарських підприємств нині залишається недостатньо сформованою та малоефективною, що негативно впливає як на результати діяльності підприємств аграрного сектору, так і на виконання державою фіскальних та регулюючих завдань.

Ключові слова: аграрний сектор, сільське господарство, оподаткування сільськогосподарських підприємств.

Актуальність теми полягає в тому, що сільське господарство є провідною галуззю економіки. Його відсутність унеможливує існування всього людства. Саме тому аграрний сектор країни потребує значних капіталовкладень, які легше здійснювати при пільговому оподаткуванні та допомозі з боку держави.

Сільськогосподарські підприємства є надзвичайно важливою ланкою економіки. Це найбільша галузь народного господарства України. Вона є базовою складовою аграрного сектору. Сільське господарство займається

вирощуванням сільськогосподарських культур і розведенням тварин, в свою чергу забезпечуючи населення продуктами харчування, а промисловість – матеріалом. Воно формує від 16 до 22 % національного доходу України.

Україна має могутній потенціал земельних ресурсів: із 60,3 млн. га земель країни майже 70 % (41,8 млн. га) складають землі сільськогосподарського призначення. У структурі земельних угідь України переважають родючі чорноземи (типові, звичайні і південні), які займають 55 % площі орних земель. За версією TheWorldFactbook Україна займає 8 місце в світі за використанням землі [5].

За даними Міністерства аграрної політики і продовольства України станом на 1 січня 2016 року в Україні зареєстровано 1017 сільськогосподарських обслуговуючих кооперативів. Найчастіше їх випуск спеціалізується на вирощуванні таких культур як пшениця, кукурудза, соняшник, ріпак, цукровий буряк, а з 2010 року – і на сої [5]. Щорічно 100 найкращих сільськогосподарських підприємств отримують премію «Аграрна еліта України» від провідного аграрного журналу «TheUkrainianFarmer». Експертна рада проекту Аграрна еліта України складається з представників галузевих асоціацій, постачальників МТР, компаній, що надають юридичні, консалтингові й інші послуги виробникам аграрної продукції, а також фахівців, які досягли широкого визнання й авторитету в сфері своєї професійної діяльності.

Та попри всі досягнення, на сучасному етапі аграрії переживають не найсприятливіші часи. Незважаючи на розвиток науково-технічного прогресу, вітчизняне сільське господарство значно відстає від світового. Підтримка державою здійснюється на дуже низькому рівні. Не всі підприємства мають змогу купувати новітнє обладнання, техніку, здійснювати закупку нових, більш стійких до несприятливих умов культур, використовувати хімікати, що завдають мінімальну шкоду довкіллю.

Що ж до міжнародного досвіду, то Україна, маючи колосальні ресурси, не має великих здобутків. Наприклад, в Канаді частка сільськогосподарських угідь

становить 7 % від усієї площі країни, яка сьогодні входить у десятку держав по кількості виробництва зерна. А США за вивозом продукції сільського господарства стоять на першому місці в світі, даючи понад 15 % його (за вартістю), при тому що у сільському господарстві зайнято менше 4 % економічно активного населення [5].

Для поліпшення становища фермерів в Україні був введений фіксований сільськогосподарський податок, який реформовано в 4 групу платників єдиного податку, завдяки цьому підприємства знаходяться на пільговому оподаткуванні, що сьогодні дозволяє сплачувати лише податок на доходу фізичних осіб та сам єдиний податок – дає можливість аграріям модернізувати процеси вирощування сільськогосподарських культур та поголів'я худоби.

Вітчизняні механізми спеціальних режимів оподаткування сільськогосподарських підприємств мають цілий ряд недоліків. Насамперед, недоречністю сучасного порядку справляння єдиного податку в Україні є те, що його механізмом не передбачено щорічної пересцінки бази оподаткування (нормативної грошової оцінки земельних угідь, проведеної станом на 01.07.1995 року) [1]. Внаслідок цього та в результаті переоцінки нормативної грошової оцінки земельних угідь для цілей оподаткування земельним податком, наразі розмір земельного податку з одиниці земельної площі є вдвічі вищим від величини фіксованого сільськогосподарського.

Перший недолік податку криється «в методичному підході до його запровадження, оскільки його введення виключає можливість застосування в якості об'єктів оподаткування прибутку, праці, власності та інших ресурсів. Практично весь податковий тиск перекладено на землю. Як показує досвід багатьох країн світу, це не завжди дає позитивний ефект».

Доречно зауважити, що внаслідок механічного поєднання декількох податків у єдиному податку порушується один з основних принципів оподаткування – рівність умов. Справа в тому, що коли різні податки штучно «прив'язуються» до однієї бази оподаткування – землі, податки відриваються від фінансових результатів і фінансового стану суб'єктів господарювання.

Унаслідок цього не враховуються при оподаткуванні особливості господарювання платників податків, які мають досить суттєвий характер. Основний податковий тягар переміщується у слабкіші у фінансовому відношенні сільськогосподарські підприємства і зменшується в тих, в яких відносно високі доходи. Крім того, враховуючі, що структура податків у кожному сільськогосподарському підприємстві специфічна, оскільки певною мірою відображає стан його господарської діяльності, приводячи систему оподаткування до єдиної бази оподаткування, держава так чи інакше втрачає можливість стимулювання тих видів господарської діяльності підприємств, в яких суспільство зацікавлене найбільше.

Ряд фахівців виділяють наступний недолік податку, який полягає в тому, що його сплата не залежить від фінансового стану платника: навіть якщо сільськогосподарське підприємство одержало збитки (що є досить поширеною ситуацією в сільському господарстві), воно змушене сплачувати єдиний податок. У певної частини сільськогосподарських товаровиробників сума збитків не перевищує суму сплаченого єдиного податку.

Подібна ситуація є характерною в цілому для сільськогосподарських підприємств України. Наприклад, сума прибутку сільськогосподарських підприємств у 2015 році – 12,5 млрд. грн., що вдвічі менше порівняно з 2014 роком [5]. Отже, можна стверджувати, що якби механізм сплати одного сільськогосподарського підприємницького податку був досконалим, то сільськогосподарські товаровиробники мали б певні передумови для розширеного відтворення.

Існуюча практика застосування оподаткувати сільськогосподарських підприємств не відповідала сучасним інтересам розвитку українського села. Фіксований сільськогосподарський податок відіграв позитивну роль у перші роки реформування, але з часом перестав виконувати стимулюючу функцію для розвитку диверсифікованого малого та середнього бізнесу на селі, а з появою агрохолдингів та індустріальних агроформувань, які не завжди переймаються економічним та соціальним розвитком села, перетворився в механізм

оптимізації оподаткування останніх. Відтак єдиний податок має бути змінений новими механізмами оподаткування сільгоспвиробників.

Література:

1. Податковий кодекс України від 02.12.2010 №2755 – VI
2. Закон України «Про фіксований сільськогосподарський податок» від 17.12.1998 №320 – XIV
3. Лавренко А.В. Особливості оподаткування підприємств в аграрному секторі економіки / А.В. Лавренко – Суми, 2013 – 129с.
4. Левченко Н.М. Фіксований сільськогосподарський податок як найдієвіший важіль державного регулювання економічних процесів в агропромисловому комплексі / Н.М. Шевченко – Харків, 2012 – 243с.
5. Сайт Державного агентства земельних ресурсів України <http://dazru.gob.ua/>;